

ШЫН

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоңар депутаттарынын область Советинин органы

1954
АВГУСТ
15
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 163 (4000)
ӨРГӨӨ 20 КОП.

СЭКП ТК-1А (1 арым)
Казах ССР кур болгаш куруккан черлер аңдарарынын планын күүсеткен (1 арым).
Бөдө ажал-агый эртеминин болгаш практикалык ажалдакчыларынын Урал чанынын колхозунда чөвүлөл хуралы (1 арым).
Дүжүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белеткели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Полития-массалыг ажалды — трактор бригадасынче (1 арым).
БҮГҮ ЭВИЛЕДИН КӨДӨ АЖЫЛ-АГЫЙ ДЕЛГЕЛГЕЗИНДЕ И. Григорьев.— Күп-культура болгаш спорт ден партияда (2 арым).
Т. Ховалыг.—МТС-те туудт ажалын боттуг удурун (2 арым).
М. Чигридо.—Чаа өредилге чымыга Би-Хем районун школаларынын белеткели (3 арым).

П. Братчиков.—үренин участоктарында ажаап алышкын хурунуун арылаашкын чорудар (3 арым).
К. Сергеев.— Улетпур комбинатынын ажалы казан акжирял (3 арым).
А. Ованесов.—Америк фермерлер чүтө хурун турарыл? (4 арым).
Индияда португал колонияларда байдал (4 арым).
Улус төлөкчидеринин боттуккад хуралында депутаттар сөгулдары (4 арым).

Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалды күшгелдирер

Бөдө ажал-агыйда ажалдык эң чутула болгаш шиттирарил үеи бөдө, дүжүт ажаап алышкыны бөдү дөдөн СЭКП ТК-ның иви Пленуму демделген. Ону ай-шаанда болгаш бөдө шынарлыг чорутканындан тараа болгаш өске-даа ке-дө ажал-агый продуктуларын күрүнетө ху-лаарынын планын чединкинин күүсеткен, колхозтарын болгаш совхозтарын боттарынн бөдө шынарлыг тараалары-биле, иштинин малы четчер санын чет-вер-биле хандыраы, колхозтарынн ивни ажал-агыйн быжыгалаар болгаш колхозчуларынн материалдыг чаагаймылга-нын хандыраы уду-биле хамараар.

Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалды күшгелдирер үстүдө алышкан сорулганы күүсеткен шиттирарил күш бөдү турар. Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалдык чутулазы моортан-на бидингир. Аңа чотуур кичээлгеини сазын турар партия райкомнары, ылангыч МТС-тер партия организациялары кеску түндөлдөр-диг бөдү турарлар. Бай-Тайгамыч (партия организациясынын секретары эш Серен-Доржу) болгаш Шаган-Арыгынч (партия организациясынын секретары эш Тегүе-оол) машина-трактор станциялары комбайнар септелгенин планын август 1-де доо-ваннар. Ам комбайнарнын черек кырында ажалдан кириттеринин графиктери тургустууну турар.

Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалды эки чорутканындан комбайнар септелгенин үстүдө МТС-тер чединкинин дооскан. Ол МТС-теринн механизаторларынга лекциялар, илеткедлер, бөдөлар чорутууну, хана солуннар, дайчыны хуудастар үндүлөр, механизаторларын күш-ажымын хуудалды болгаш көргүдүт сабыраларында делетини турар.

Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалды эки чорутканындан комбайнар септелгенин үстүдө МТС-тер чединкинин дооскан. Ол МТС-теринн механизаторларынга лекциялар, илеткедлер, бөдөлар чорутууну, хана солуннар, дайчыны хуудастар үндүлөр, механизаторларын күш-ажымын хуудалды болгаш көргүдүт сабыраларында делетини турар.

Партия райкомнары, МТС зонасынын талазы-биле райкомнарынн инструиторлар бөдү болгаш МТС-терде партия организа-циялары механизаторлар ортузунга поли-тиктиг ажалды күшгелдирер чорудуп тур-гаш, тараа ажаап алышкыныга белет-кеде четестерин дыйр чылдыр ху-дөлдөлдөргө. Райкомнарынн пропаган-да болгаш агитация килдистери механизатор-лар ортузунга чорудар лекцияларынн, илеткедлеринн, бөдөларынн теманын ажалдык кылгаш, оларынн номчулганын саздал чокка боттандырып эгелээр хүдө-лөдгөдөр. Аңа райкомнарынн илеткед-дери бөдүлүүдү кижиниңерин, өске-даа белеткедиг илеткедчилерин болгаш лектор-ларын база агитаторларын кириттирер керек.

Бистинн областың дээр механизаторла-рын Бүгү-эвиледиг көдө ажал-агый дел-гелгенине киржин чорашам, ам чанын эл-ет турарлар. Олар чурттуг муракчы МТС-теринин, механизаторларынн ажалынн бөй-лак дуржулгазы-биле танышкынар. МТС-теринн партия организациялары олар-биле өске механизаторларынн ужу-ражылазын, беседа чорударын организа-таар, аңа санал-оноалдын солчулганын чор-удар ужураар.

Дүжүт ажаап алышкыны эгелөөрин-ге чедир санын хүнер артан. Ажаап алышкынын техниказын башкарар ме-

Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалды күшгелдирер үстүдө алышкан сорулганы күүсеткен шиттирарил күш бөдү турар. Механизаторлар ортузунга политиктиг ажалдык чутулазы моортан-на бидингир. Аңа чотуур кичээлгеини сазын турар партия райкомнары, ылангыч МТС-тер партия организациялары кеску түндөлдөрдиг бөдү турарлар. Бай-Тайгамыч (партия организациясынын секретары эш Серен-Доржу) болгаш Шаган-Арыгынч (партия организациясынын секретары эш Тегүе-оол) машина-трактор станциялары комбайнар септелгенин планын август 1-де доованнар. Ам комбайнарнын черек кырында ажалдан кириттеринин графиктери тургустууну турар.

С Э К П Т К - да

СЭКП ТК Сибириниң болгаш Казахстан-нын районнарычче комбайнар болгаш чүк автомобильдеринин сөөртүлгенин чоруп турарынн дугайында айтырнын көргөш, чурттуг өске районнарындан Си-бириниң болгаш Казахстаннын районна-рычче комбайнарнын болгаш чүк авто-мобильдеринин сөөртүлгенин эң-ле багай чоруп турар деп көргөн.

дүрениге вагоннары чогуур үеинде бө-дүн хандырабай турар болгаш оларын демир оруктар-биле шимчөөшкенин ху-бирүүнү хыналданын боттандырабай тур-гар.

РФФСР-нин Министрлер Чөвүдөлү (эш Пузанов) болгаш СССР-нин Көдө ажал-агый Министрствозу (эш Бенедиктов) комбайнарнын болгаш чүк автомобиль-деринин чорудулганын чогуур хыналда-нын боттандырабай турар болгаш ол ажалды доктаатынган хуусала доозарын-га эргежок чутула кемчелерин ажабай турары СЭКП ТК айтынат.

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Орук-харыжазынын министрствоз (эш Бешев) комбайнар болгаш авто-мобильдер сөөртүлгенин хөргөнтө хары-салга чотун көргүскен, машиналарын эт-

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Көдө ажал-агый эртеминин болгаш практиказынын ажалдакчыларынын Урал чанынын колхозунда чөвүлөл хуралы

МАЛЬЦЕВО СУУР (Курган областа). «Ленинниң чагылары» колхозун хову ажалдакчыны, Шадринининн үзгөрдиг станциязынын директору Т. С. Мальцевтиг ажалынн аргаларын өөрчөтөр болгаш непертерин талазы-биле эртеминин болгаш көдө ажал-агый практиказынын ажал-дакчыларынын маңа 4 хонук үргүзүлөө Бүгү-эвилед чөвүлөл хуралы август 10-да доозулан.

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Механизаторларынн чаа отряды

Кызылдың механизаторлар училищенин механизаторларынн немедө чаа отряды хову шөл көрөбидеринин чөдөөчүлөрү 33 санын механик-комбайнларынн өд-лүүн доостуун үндүргөн. Олар өредилге-нин программаны 20 хонук эрте доозу-баш, күрөө өкөмөннери дужааганнар. Оларынн хөй кезин быжыг билиглерин шиттирарил алганын өргөткөсөнер. Олар-дан коммунист эш Субботин база эштер Монгуш Доржу, Толстых олар коңууч эш өредилгелиг болганнар. Оон иңай эштер Чилдечев, Чупин, Булгаков, Оян, Ондар, Дончат-оол, Козлов болгаш өскелер-дө быжыг чүрүп сагылгалыг, эки дем-штерин доосканнар.

Шунту 33 кижин күрөө шылаалды-нын өкөмөннери чединкинин дужаап козкар комбайнарнын болгаш бөдү чорутуу комбайнарнын механик-чөдөөчүлөрү дел-етастатты алганнар. Олар бөдө СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунуң чөвүлөл шит-тираринге холбаштын учлыгынын доо-стурун үндүргөн дээр бөдүлтеринин ба-раан болур. Оларын боттандыра өредил-генинн мастери эш Белов удурун тургал.

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Доозукчуларынн аразында эштер ком-мунист Субботин, комсомолчу Чупин олар учлыгынын хөй-иштинин ажалдарынн иденейлиг киржин турганнар. Доозукчу-ларынн областың көдө ажал-агый өргө-дөлдүгүн эргезинге берген.

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Политик-массалыг ажалды — трактор бригадасынче

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Чөдүт ажаап алышкыны болгаш ке-дө ажал-агый продуктуларынын белет-кели (1 арым).
Метанизаторларынн чаа отряды (1 арым).

Чаа өөредилге чылынга Бий-Хем районнун школарарынын белеткели

Август — школарарынын бүтү талазы-биле белеткелинин шийтирилгү үзүн хандырынын болгаш школарарынын өөрүшкүлүгүнүн биле хүлээп азырынды айы болур. Август 15-те, школарарга, интернаттарга, башкылар башкыларына септелгелер дөзүлгүлүгүн, олар мын школарар чыныда дүжүртүгүлүгүн, бүтү өөредилге херекселери, көргүзүп ма-териалдары чүрүм буугаар хандыртты-ганмын, школа назымчаларынын дамын хынамчалы-биле кылдыгынын, күрү-пе хандырылганын урууларынын балы-латынганмын болгаш өскө-дээ белетке-лерин хынамчалы-биле талазы-биле күр-пе комиссиянын хүлээп алышымын болур.

Бо чутуга соруганы боттандырыр уду өөредилге органдарынын, школарар урууручуларынын, банкылар коллектив-инин, советтар болгаш хей-ниги орг-анизацаларынын кичөөнөтүнүн төвүгө салдыган.

Оу соруганы амдыралга боттандыра-ры дээш кызымхай ажылдаанын түң-нелинде Бий-Хем районун чыныда шко-ларарынын септелгелери болгаш белетке-ли ажылдары доостун турар. Анча Туранин ортумак школары (директору А. Селина) Туранин чеди чыл школары (директорун хүлээлгени күөсөдүн турар А. Са-гаан), өкө чеди чыл школары (директорун хүлээлгени күөсөдүн турар А. Ер-шов) Устугу-Тарага чеди чыл школары (директору И. Шпорти), ол мынша Суш-та Ленин аттыг колхозта өгө школарар хымаары.

Оу школарарынын септелгелери до-зүлгүн, олар мын школарар, башкы-лар башкыларынын чыныда дүжүртүгүн, школа библиотекалары бүтүн дертинген, өөредилгени херекселери-биле хандыр-тылган. 1954 чылда үгөн өөредилге номнары дөзүлү-биле өскө-дээ белет-келик алган. Ам властарынын, школа-рын шимделгени чоруудун турар, чамдык дозугулар кылдыган.

Оу школарарынын ажылдык чедишкени-верин эки түнүгө бир талазында школа директорларынын (эртелектеринин) чүктүдүрү ажылдаанынын, айы талазында школарын техниктиг амдылаачыларынын организацион болгаш кызымак ажылдын түнүгөлүн көргүзүп турар. Оларга кол кичөөнөй — эки шынарыг септелге

дөөш демисел болуп турган. Турар хоорайнын школарары чыл-бүрү-дө олар чүтү талазы-биле каныг-дээ бергелерге таварышпайн келген. Бо чымын олар чүтүдүн курамыларынын тургузуп, оуу сентябрь 1-ге чедир сөөртүп алып деп турар. Оуу урууручулары ол айтырыгын өй-шанда шийтирилген турар. Оларга шөптөп турар организациалар улуу ду-залымчы чедирин турар. Илангы «Кы-зыл тараачын» колхоз (директору П. Аста-фьев, партору В. Кунаев), райлеттур ком-бинаты (директор эш Хомязков), мын ажыл-агый чери (директору эш Дмитриев) олар хамаарылар. Оу организациалар чүг-дө едалга өвөс, туугу материалдарын сөөртүргө улуу дузалым чедирген.

Оу школарарынын чыныда ногаа уча-стовтары чогуру кичөөнөйгө салдыган. Оуу аджаалык чүрүм буугаар чоруударын организациалар, боу үнүштерин аштан, шынгы хун чүрүмнүн сагын турар.

Илангы болза-дээ районун школарары-нын белеткелирине болгаш септелгелери-не хожудашкылар база кичөөнөй чөк чоруутар бар. Илангы өкө совхозтун директору, мын партия, профсоюз организациалары школа белеткелинге кош-кап кичөөнөй салган. 1949 чылдан эгел-ден школарын керемизер айтырылганын чүгүлгөдөш келген, а ол ам бүгүгө чедир күөтүнөшкөн. Илангыгын мын материал чөк. Школарарынын күжү-биле чымын ду-залымчыларын олуртун турар, оуу кер-имевоондондог үрелин, өскө дигри амдыралар чөк кымын турар. Совхозтун машиналары бар турга-дээ оларын школа-рын едалга мын сөөртүргө ажы-лаащын турар, бешин школарын бодуна чедир салыг бар.

Совхозтун директору турган эш Смет-анин школа директору эш Тарасованын дилег, негеделинге — шилерин башкы-ларын мерге хамаан чөк, олар районо-нун шугууна чүгө, силерге районо башкы туулу берсин — Дөөш, башкылар-ын башкыларын үндүрүшүн. Оу өскө-дээ өткөч өстөрүн ол чүгүлгөдөшкөн. Бо чөгөчтүг фактыларын школа ажылдык сагын човонгун өвөс байдалдар-дыр деп бургу шаваар ужурут.

Совхозтун чаа директоруна барган эш Иванов ол чүгүлгөдөш ам-дээ түнүгө кылбайн турар. Партия районоу болгаш райкуөсөмонун апаа энтешип турары мын

өвөс. Совхозтар трестинин урууручулары чөрааш, школарын байдалын база көргөтүш. Ичанга-дээ школа дугайында сагын салымшык оон өөделейи бар-ган. Совхозтар трестинин директору эш Бонгар совхозга баргаш, школа директору эш Тарасованы келдиртеш, башкыларын, школарарынын чыныда чүгүлгөдөш үчүрүн негези, школа белеткелинин та-лазы-биле директорун дилеглеринге ол халын бербөө.

Халын чеди чыл школарын (дирек-тору М. Адын-оол) белетке ажымак чөт-төс чоруттуган. Колхоз баштаар чери (директору эш Гордеев) школа-биле чарган керээзин күөтөшөй турар. Керээ буугаар көрдүгөн 700 кубометр мынган чүгө 100 кубометр мын белеткелинин. Мын белеткелинин дугайында негеделе харым кылдыр эш Гордеев — ам мын белетке-лге өвөс-төр, школарын мын чөкө кайын артырын каар бис — дөөш. Херек-кырында ол школарын едалганын чыл бү-гүдө явары алдан эгелер үстү бөөрү чачкы болган. Керээ чымын-дээ күөсө-тинөөндөн колхоз школарга 4 муң ажыг рубль өрелг апарган.

Оу школарын коллективинин колхоз ажылдык дузалымчы, организацион хөк-мөчлөрүн ап турары айы. Ичанга-дээ колхоз баштаар чери, мын партия организаци-он школарын хооругу байдалга тургу-турар тергенин чөтөс. Оу школарга шөф дузалымчыларын көргүзөр районун организацион база-ла багай дузалым турарын айтыр херек. Илангы МТС, хоорайнын локумак ажыл-агый чери, районог до-инсарында, банкы салырынын чедир шөф дузалымчыларын көргүзөр школарарына барбайн турарлар.

Районун школарары башкы кадрлар-биле ам-дээ чөтө хандырттылган. Бо талазы-биле облонону кадрлар талазы-биле калды районун баш бургунаар кирген чымын боттандырылбайн турар. Оу август 15-ге чедир хандыры чүгү-ла. Районун салыг чөткелери интернат-тарын орун-дөжөстөр болгаш өскө-дээ чүгүдээ херекселер-дээ, хандыры чөтүрү үзүндө чөткелери негетинин турар.

М. ЧИГИРДОВ,
Районо эртелекчизи.

Ватикан империализмнин албанында

РЕАКЦИОННЫҢ БОЛГАШ ДАЙЫННЫҢ ЛАГЕРИНИН АГЕНТУРАЗЫ

«Ватикан» деп күрүнени Европанын географтыг чүрүктөрүндө тылары берге. Оуу девисколар аажок бичин болган жүрүлгөн оуу чүрүктөргө тургулайында көргүсөй турар. Оу күрүгө 1929 чылда тургустунган. Оу Рим хоорайнын (Италия) девисколарын кезинде турар. Оуу көч-чөли 44 гектар, а оуу хамаатыларынын саны 1 муң кажык чөтөй турар. Оуу шеринин саны (полщина-биле катар) 250 кижиден ашпайн турар. Ватикан күрү-ненин кылгыра чөк өрелгиг чыгырыкчыны болза, рим папаны болуп турар. Ам папа дүжүлгөсүндө папа XII Пий олурду турар.

Ватикан күрүгө болууну чүгүт девиско-ларинг хөмчөөлө аажок бичин-дээ болза, делегей амдыралымын болушкунарымын биче өвөс саздыларын болуп турар болгаш империализм лагеринин чөтөк гажы болуп турар. Империализм болза, Ватиканым тайбышын, социализмни болгаш демократиянын лагеринге ухур демиселге өнделчк болдурун, оуу улуу ужу-дудалым кылдыр көрүп турар. Оу дугайын илангы Ватиканда 30 ажыг күрүделер боттарынын дипломаттыг тө-лөөкчилерин болуп турар чорук херечи-леп турар.

Ичанга-дээ делегей амдыралында мын чөтүрү ролуу ойнаар органы Ватиканга чү бери турары?

Хамыктын мурунунда ол—бүтү католик-тиг күрү-хиттин төвү, а рим папаны — бүтү католиктин күрү-хиттин баштын.

Католицизм — христиан шажында уг-ландышкыларын бирөөсү. Статистика-нын сан мөдөөрүнө буугаар алмыра, чөк бөмбүрүндө 800 миллион христианнар санатынын турар, оларын иштинде чар-тык кезинде биче-дө хейтү рим-като-ликтин күрү-хит-биле холбаалыг болгаш оуу артыкларын грекпрото-славтыг болгаш протестант күрү-хиттер-биле холбаалыг. Католицизм чартык кезин Бармын Европанын чурттарында (Италия, Австрия, Испания, Португалия, Францияда, Бельгияда болгаш оон-дээ өскө чурттарда), а ол мынша улуу демократиянын чурт-тарында — Польшада, Венгрияда, Чехосло-вакияда болгаш өскө-дээ чурттарда чурт-тап турар. ССР-де католицизм Литвада, Беларусьта болгаш Украинанын бар-мын талакы областтарында негээрөн. Католиктер Америкада база өвөөн өвөс (сол нургулайында Муруну Американын чурттарында).

Католиктин күрү-хит болууну тургу-зунуун талазы-биле — төвүдөшкөн орг-анизацна. Оуу бүтү епископтары олар ка-ла-дээ чурттап турга, олар боттарын рим папанын чыгыргасына турар кылдыр санап турар болгаш оуу директиваларын чүгө шажын айтырылганын талазы-биле өвөс, харын өскө-дээ айтырылганын талазы-биле күөсөдүн турарлар.

Шажын организациалары кажан-дээ аныг демиселден дашкар туруп көрбөөн. Олар кезээде мөчүтүтүргөнерге улуу мөчүчүчүлөрүн талазыга туруп келгенер. Оу чорук империализмнин үзүнгө олаа характеринг. Монополистер болза, шажыннын кол төптөрү — христиан, мусей, мусулман болгаш өскө-дээ төптөрүн бот-тарыга чыгырып ал, оларын амды-чор-тулгаларын боттарынын өргө-ажыктыларын таарыштыр башкарып келген. Католицизмдин төлөөкчилери болгаш агент-лери күрү-хиттин улуургу органа-рында тургу алган күрү-хитти капи-талдык өргө-чыгырганын бичылыларында ажылдап турарлар. АКШ-та протестант күрү-хиттерин (ол күрү-хиттер мын эки хей санын салгыччылары) улууртууларын бирөөсү америк капиталдын эң агрессия бөдүктөрүнүн төлөөкчиси Джон Фостер Даллес болуп турарын чүгү-гаалаарга-дө чөткөр. Католиктин күрү-хиттин агы баштын папа XII Пий — итали банкир Пачеллинин өг-бүлөсүндө үнгөн.

Буржуаз чурттарда шажын организациалары боттары капиталдарын өлөп тур-бар болгаш кончаларын алмырага со-нуургалдылар. Чижээлөргө, АКШ-та чамыс чүгө католиктин күрү-хиттин капиталдары дөрт миллиард долларлар бо-луп, а оуу чылда орулгамы 800 миллион долларларга деп болуп турар. АКШ-та ол мынша протестант болгаш мусей күрү-хиттер баз хей капиталдарын. Нарыла-ка чарлатканын сан мөдөөр буугаар алмыра Ватиканын болууну АКШ-тын улууртуу бөдүктөлгөсүнө салган капи-талдары 35 миллиард франк, а европа чурттарынын улууртууге салган капи-талдары — 60 миллиард франк болуп ту-рар. Эзөн хей чурттарда католиктин күрү-хит угуу помоник болуп турар. Чи-жээлөргө, Испанияда кайгамчык улуу чөк-келдери күрү-хиттин өчүзү бооп ту-рар.

Шажын организациаларынын капиталга чыгырганы болгаш күрү-хиттин улуур-туу амдылаачыларынын тергилегей мөчүчүчү агылдар-биле холбаалыг чоругу ийи лагерлерин — ССР-дээ баштаан тай-бышын болгаш демократиянын лагеринин, база АКШ-тын чыгырыкчы агылдары баш-таан реакцион болгаш дайымын лаге-ринин — демиселге капиталист чурт-тарда шажыннын эң улуу организаци-аларын реакцион болгаш дайымын ла-геринин талазыга турар чөрүкчө чедирин келген. Оу чорук хамыктын мурунда ка-толиктин күрү-хиттин төвү — Ватикан-га хамаары.

Ватиканын политиктиг угландышкы-нын бүтү демократтыг лагерин, муракчы өрөмүн оон көөр хөмч чөк чөрү-биле бо-

лгаш капиталист тургузуну оон чүгү-лөк деткап турары-биле тодоргалдаштар. Сөөлүг оу чылдарын (XIX чүс чылдын төнүчүлүгүн алашкан) тургузууда рим па-паны, а оон оон салгай, яны-бүтү чурт-тарынын католиктин күрү-хиттин хей хей кескү бараан болуучулары католиктин күрү-хит болза, капиталист тургузуну бурган тургускан, фабрика, завод өлө-ринге, банкларга болгаш помещиктерге хуу өчүзү бурган берген, а мынчанга өчү-чөргөндөгилерин өчүзүгө хаа-лашкын эң өр-бөргө чөтөр болуп деп шуут мөдөлгө кымын, шажынчыларга болгаш чүдүчүчүлөргө өлөң хей мөдөлгө-лөргө болгаш кылгыргаларын кымын кө-гөтөөн. Мынчанга мөчүчүчү агылдар Ва-тиканын күрүгөдө амды-чүдүлгө-лөргө болгаш байлактарын камгалан турар шын-чы камгалалчымы болуп турар.

Империализм болгаш бирги чөтөкдө АКШ-тын реакцион бөдүктери католик-тиг күрү-хиттин дээ, өскө-дээ чүдүлгө-лөргө күрү-хиттерин улууртын куудамын алмыр дөөш, тайбынга болгаш демократияга улуу боттарынын демиселге холбаа-биле ажылдап турар. Оу чүдөк-бужар те-реке Ватикан эң илешейлиг кырып ту-рар. 1949 чылда папа XII Пий коммуни-стерге улуу декрет чыгарган: коммуни-стерни деткап, оларын паралаганын помчуп, сонугуларга оларын хөмч бодуларын бургу-дө кижилерин күрү-хиттен аны-гылаар деп ол көргүткөн. Ичанга-дээ папанын ол декрет Ватиканын болгаш оуу америк улууртууларынын көрөп турганы мын чамыс чөткөрбөөн. Като-ликтин аажок негээрөн Италия, Франция болгаш өскө-дээ мын чурттарда комму-нист партиялар улууртун каалап деткап чөткө ажылдап турар деп чүвөн болуш-куннар көргүсөкөн.

СОЦИАЛИСТИК ЛАГЕРИНИН ЧУРТТАРЫГА УДУР СҮЛҮЗЭЛЕРГЕ ВАТИКАНЫН КИРЖИЛГЕЗИ

Коммунизм, бүтү дөштиндеги чүдүл-көөр хөмч чөк чорук болгаш импери-ализмге берилген чорук Ватиканын бис-тик социализм Төрөөн чүрүгүстү ханы өкөөнөшкөк өү-биле көрүп турарын то-доргалдаан. Ватикан империализмдин аг-тисоветтиг сүдүчүлгөсүнө өскөргө чөк кырып келген болгаш киржин-дээ турар, азы ол сүдүчүлгө деткап турар. Совет улууртун Ам-чүрүтүп улуу дайымын чылдарында Ватиканын агенттери фа-шисттик эжелекчилерге тур эжелетерген совет девисколарга дөрбөт герман ар-миянын чүчүгүнү аразында сымдын алган чөткө келген, гестапо-биле азы амдылап турган. Дайымын чылдарында немецтер-ге эжелетерген чурттарга — Польшага, Венгрияга, Францияга, Балканыга — Ватикан оуу агентурасы фашисттик эжелек-чилерге дузалал турган.

Амы уде Ватикан болгаш бүтү бур-жуаз чурттарда католиктин күрү-хит бистик чүрүгүсү улуу чөткөлдө кампа-нианы чорудун, оон-дээ «соок дайынга» киржип турар. Ватиканын тургусалы тускай «институттарда» ССР-дээ болгаш улуу демократиянын чурттары чөтүрү-дөрү-биле шинонар белеткелин чорудуп турар.

Венгрияда, Польшага, Румынияга, Кы-датка болгаш өскө-дээ чамыс чурттарга сөөлү чылдарда католиктин күрү-хит-чилерге хамаарыштыр болуп өртөөн сүд чөрүдүлгөлөрү ол чурттарда католиктин күрү-хиттин улууртуулары Ватика-нын башталгычы-биле болгаш чүдүлгө-лөргө өвөөр-дө-биле база империализмдин күрү-хиттерин чыгырыкчы бөдүктөрүнүн шуут оналганы-биле ол чурттарда улуу демократтыг тургузууга улуу сүлүзө-лөргө организациаларын болуп турарын бүтү делегейге көргүсөкөн. Сүдүчөжөкчилер болгаш оларын сорук киреңчилери Польшада, Венгрияда, Чехословакияда болгаш улуу демократиянын өскө-дээ чурт-тарына помещиктерин болгаш капитали-стерин өргө-чыгырганын катар тургуз-ганын, ажыкчы чонларын боттарынын чыгаан, амдышкыларын улууртууларын, ол чурттары империализмдин коло-ниалары болгаш антисоветтик сүдүчүлгө-лөргө одагары болуурларын боттарынын соруга-мын кылдыр салып турганнар.

Ийи дайымын чыныдагы үдө Ватикан болза, Италиянын, Германиянын болгаш өскө-дээ чурттарынын фашисттик чакартканын өнделчк болуп турган. Делегейде бирги дайымын соода итали фашистерин өргө-чыгырганы азе-лен алмырагы Ватикан дузалал. А 1933 чылда Германията фашист диктатура тургустун бергенде Гитлеринг фашист чылаан Ватикан бир-дө дугайында чүдү-дүл деп көргөн болгаш ол чаза-биле фа-шисттик өү-чүрүмүнү догундашкынын сөөлүгү хунеринге чедир эзерлешкен.

ВАТИКАН — АМЕРИКА ИМПЕРИАЛИЗМИНИН ЧӨЛӨНГИНИ

Ватикан болза, АКШ-тын чыгырыкчы бөдүктөрүнүн Совет Эмилегинге болгаш бүтү социалисттик лагерге улуу дайымын белеткери чөткө улагалы агрессия, реак-циялык политика-биле эң-сеткил катыш-тырып, оуу чорударына илешпейл кы-рып турар. Бармын Германияда саздар

хамаарыгалыг католиктин организаци-аларга даанышкан, Ватикан болза, дыка хей католиктин бөдүктөрү хамаарыш-тыр негез алаан негекчилерин сергепип турар. Оу чорук бирги эжелетке барыш-тырман канцлер Аденаурге хамаарыш. Немец епископтарга болгаш католиктерге өлөң хей кылгыргаларына папа XII Пий полды болгаш чехословак девиско-ларын өлөң алырын күөп турар герман алаан негекчилеринин планнары-биле бо-лунун эң-сеткил катыштырып турары-нын дугайын мөдөлгөн.

Герман айтырыда католицизм поли-тика-лык кол орулагам чүд дөргө. Бармын Германияда империализмдин болгаш ре-акцион бөдүктөрүн Германиянын евро-па реакционнын төвү кылдыр катар тө-рүттүрүр дээр планнарын боттанды-рылганга ийи бөөр болуп турар. Ватика-нын Бармын Германияда албан хулууну төлөөкчлөкчү болза, америк аг-шери-биле сырып холбаалыг реакционер америк ар-хиепископ Мухк болуп турар. Америк им-периалистерин болгаш герман монопо-листерин база Ватиканын герман айты-рыг талазы-биле реакцион политика-лык чөрүдүчү кымыл дөргө «Чөң чүккө» улуу дайыныраак мөдөлгөдөр кы-лын турар Белленин кардинал Фригт мынша мын чижилеринг немец еписко-птарга база болуп турар.

Европанын буржуаз күрүндөсүнүн реакцион шери өнделди — европанын камгалал нияти-биле «чөвөн» АКШ-гың камгалалы-биле тургузар төлөөк, дайымын америк кымысчыларында ду-чалар дөөш Ватикан болууну бүтү күш-терин негедип турар, ичанга-дээ ол реак-циялык шери-өнделди тургустууга бөөр юмга, гитлеринг гегералдар баштаан ка-лап төртүтүгөн герман армия апаа улу-ручу ролуу ойнаар апар ийи.

«Камгалал нияти-биле» тургузу-луунун оуу калчалыг төлөөкчлөкчү АКШ-тын католиктин күрү-хиттин баштын-дарынын бирөөсү болгаш Нью-Йорктун архиепископ — кардинал Спеллман бо-луп турар.

Ватикан баштаан католиктин күрү-хит делегейге тергилдешкени дөөш чүгү-пү турар америк империалистер-биле ка-пы улууртун национал тускай хамаар-ышпас чорунга улуу калчалык-биле де-миселден, делегейин бүтү улууртун дол-ларын тергилдешкени чыгыртып алмын орадажык турар. Итуугу католик-тиг күрү-хит америк чыгырыкчы бөдүктөрүн өргө-ажыктырына таарыштыр албадыгыран болууну космополитизм чүдүчү кижилерин мөдөөр дөөш шажын чурттары-биле жакынып турар. 1948 чыл-да папа XII Пий бурган бодураан хун чурттал бичкини күрүндөсүн болгаш нияти-биле католиктин «доктрина-лык» база «бурган болгаарымын» айтыштырма, национал тускай өргөни «алдагдалыг үрөк-бодалыгы» улууртун чүгүлгөн. Национал тускай өргөни принципине улуу болууну халлашкыны-рында XII Пийдин чылдак тыртып айты-каны «бурган болгаарымын» херек кыры-нда политикаын палаанын деткап турар америк империалистерин болгаарын бо-луп турар.

Ватикан өң реакцион бөдүктөр-биле, фашистер-биле чөк болганда сырып хол-баалыг. 1953 чылдын августта Ватикан Испанияда Франконун фашист чаза-биле конкордат (дугурулга) кылган, ол чорук католиктин күрү-хиттин болгаш исиал фашистерин аразында туруп турган сый-ры харылааларын улам быжылган. Оу дугурулгага Испаниянын ашакт чылаан болгаш АКШ-тын чылаанын аразында шери өнделди чаргыже чедир ай бу-рунгуаар ал салгыны таварылга өвөс. Франко-биле болууну өнделди көргүзүр деп папа XII Пий 1953 чылдын декабрь-де ол фашиста бурган бодураанын бө-лөң туудукаан, чүд дөргө оуу Ватика-нын дөри өргөни-биле шапшаан. Ватикан АКШ-та фашист бөдүктөр-биле, илангы болза база католик болуп, фашисттин ту-рар сенатор Маккарти-биле эң аны хары-лааларын туудуп турар.

Ватикан болууну реакцион полити-ка-лык боттандырыларда чүгө католиктин күрү-хитке өвөс, харын оуу тургусканы яны-бүрү массалык организациаларга база дайымын турар. Ажыкчы шимчөөниги дезорганизааар болган ажыкчы чонлар-нын революстуг демиселин кошпадыр со-рулга-биле католиктин күрү-хит амды-чылдарын агы демиселден штербө-хөдөрүн ролон ойнап турар «хри-стиан профилелдери» дээрлер буржуа-ниянын дузалы-биле тургускан.

КАТОЛИКТИГ ПАРТИЯЛАР — АМЕРИКАНЫН ЧАПТИЛААР

Эзөн хей чурттарда Ватиканын реак-циялык политика-лык чөрүдүчү агы үдө «христиан» дээр аны католиктин партиялар болуп турар Италияда, Фран-цияда, Австрияда, Бельгияда, Бармын Германияда, Голландияда, Люксембургта болгаш чамыс өскө-дээ чурттарда като-ликтин партиялар сөөлү чылдарда ча-гырыкчы байдалы өлөп алганнар. Олар болза боттарынын чурттарынын буржуа-лиянын болгаш помещиктерин өргө-ажыктырына база америк империалистер-ге албадыгыран, улуусу улуу политика-лык боттандырып турар кол буржуаз, америка-нын партиялар болуп турарлар. Като-ликтин партиялар европанын камгалал нияти-биле «чөвөн» тургузулууну болгаш агрессия герман армиянын катар тургуз-урун эң калчалыг талаалачылары болуп турар.

(Уланчылыг)

Үрөзин участкаларына ажаап алышкын мурнуң арыглаашкынын чорудар

Колхоз бүртү болуп бедик шынарыг үрөзин-биле бүтүн хандырттырыны дүжүт дөөш демиселдин чүгүдө үзө-ажаап алышкын мурунуң амдыларына болгаш үрөзин участкаларында байлак дүжүтү көтүрү үзөндө адырыча оуу кичөөнөйи амдылаштын салыры чүгүлгө. Амы үдө чөрүлөр кол ажыл болза, тараз шөдөрүндө берге агылатынар, яны-бүтү кемирлг болгаш сортуг холумак култураларын үнүштеринден артыкчы бөктарын арылган аштары, чижээ, кы-зымтасты арбайн, а арбайдан кызым-тасты агылдары болур.

Бармын-Хемчик районун колхозтары бо хөмчөлөрүн доп-дөраак чорудары чүгүлгө. Эрткен чылдарын практикаын чүгү көр-гүсөйлөп дие, эки шынарыг өвөс, бол-галган үрөзинерин, а ол мынша холу-мак хууу хей тараз култураларын эгөөн хей ажыл-агыйлар чымын-дээ ал турган. Чижээ, бо чымын тарылга мурунда рай-онга тарылга үзөндө берге агылатынар, бөк чүдүлөр-биле болгалган, багай шына-рыг 1500 центнер ажыг үрөзин тараз-лар болгаш 2000 центнер хире холумак өскө-дээ култураларын үрөзин бар бо-луп турган.

Чымын ол үрөзинерин чааар шына-рыг чедир эки арылган алмыр дөөш өвөс күштер болгаш аргалар хөргө-летинген, а дыка хей муң центнер үрөзи-нерин арылган турга-дээ оларын тараз бе-детке пунктуну дамычылар азы кол-хозтар аразында орнашты солуур ужу-рга таварышкан. Эрткен чылдарын чөт-көстөрүн көлөр чылда катанган болбас. Колхозтарын удууртуучулары үрөзин уча-стовтарынын тарааларын көчүрүп эки ары-латынган турарын хандырыр дөөш доп-дөраак хөмчөлөрүн алып төрөк.

Чамдык колхозтар бо талазы-биле хөм-чөлөрүн чорудуп, «Большевик», «Кызыл

тараачын» артыктер эки түнүгөлерини че-ди ап турар. Агрономор эштер Бапусти-на болгаш Сухомлинов олар үрөзин уча-стовтарынын бөк үнүштерин арылаарын-че шалга-ла көрөңгө ажыл-ишчилерини орг-анизаастан болгаш олар берге агылаты-нар бөктарын ашталганын чорудуп кел-ген. Берге агылатынар бөктарын ам-дээ база катар агылаан арылаары чүгүлгө «Большевик» колхоз районда эң аны үрө-зин тарааны чыл бүрдө ап турары апаа-ла таварылга өвөс. Колхоз бо чымын кы-зымтасты болгаш шитетарынын бүтү шөпгө чүгө сортуг үрөзинер-биле чымын тараан.

Бармын-Хемчиктин колхозтарына «Фильки» деп сортуг кылмадан өвөш өвөс сайгырылган, а ол мынша Бай-Тайга районда «Мурнакчы», «Тышкелге» болгаш өскө-дээ көкө колхозтарга 200 центнер үрөзин сатынган. Ол сортуг тараан шөд-өрүн ам абык дүжүт үнүп турар. Илангы

